

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry

Tunnusta työelämäosaamisesi: Aikuisten perustaitojen osaamismerkkikoulutusten pilotointi -hanke

SELVITYS ALUEELLISISTA ERITYISPIIRTEISTÄ URHEILUSEURATOIMINTAAN
OSALLISTUVIEN TOIMIJOIDEN KOULUTUSTAUSTASTA SEKÄ KUULUMISESTA
ALIEDUSTETTUIHIN RYHMIIN

**Tunnusta
työelämä-
osaamisesi**

Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry

Miisa Makkonen

Ilpo Laurila

Selvityksen toteutustapa ja tarkoitus

Selvitys toteutettiin hyödyntämällä Tilastokeskuksen tietokantaa aliedustettujen ryhmien maantieteellisen sijoittumisen tarkastelussa sekä aiempaa tutkimuskirjallisuutta urheiluseuratoimijuuden ja -vapaaehtoistyön osalta. Tähän menetelmään päädyttiin, sillä esimerkiksi kyselylomakkeella TUL:n jäsenseuroilta kerätty tieto ei todennäköisesti olisi tarjonnut riittävän kattavaa, todenmukaista tai yleistettävää kuvaa. Vaarana olisi ollut kohderyhmien heikko tavoittaminen, liian pieni otoskoko ja täten vääristymät esimerkiksi alueellisten erityispiirteiden ja aliedustettujen ryhmien suhteen.

Selvityksessä aliedustetuiksi henkilöryhmiksi määriteltiin ne, joilla on matala tai heikko koulutustausta (ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat), maahan muuttaneet, pitkäaikaistyöttömät ja esim. ikääntyvät/ikääntyneet, joiden perustaidot kaipaavat päivitystä työn muuttuessa.

Selvityksen tarkoituksena on antaa tietoa siitä, miten aliedustettuihin ryhmiin kuuluvat ovat maantieteellisesti jakautuneet maassamme ja mitä tiedetään urheiluseuratoimijoiden kuulumisesta aliedustettuihin ryhmiin. Selvityksen avulla suunnittelemme erityisesti hankkeeseen liittyvän koulutustoimintamme kohdentamista.

Tilastokeskuksen tietokantojen tarkastelu

Selvityksessä kartoitettiin Tilastokeskuksen tietokannassa olevaan aineistoon pohjautuen, miten 20 vuotta täyttänyt, ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa oleva väestö, on jakautunut alueellisesti maakunnan ja ikäryhmän mukaan. Lisäksi Tilastokeskuksen aineistoa hyödyntäen tarkasteltiin maahanmuuttoa ja selvitettiin, kuinka paljon eri maakunnissa on vieraskielistä väestöä ja mikä on maakunnassa olevien vieraskielisten määrän osuus koko väestön vieraskielisten määrästä. Selvityksessä tarkasteltiin myös pitkäaikaistyöttömien määrää ja maantieteellistä sijaintia Suomessa. Maakunnista mukana selvityksen tarkastelussa olivat kaikki Manner-Suomen maakunnat.

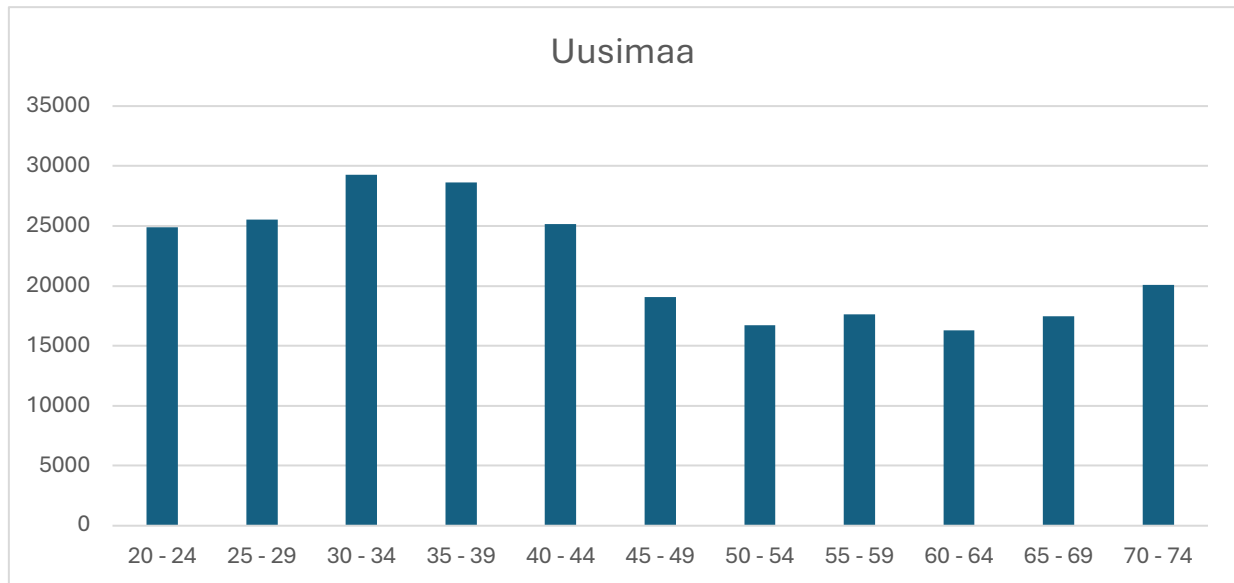

Koulutus

Ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevia yli 20-vuotiaita löytyy sekä lukumäärältään että prosentuaalisesti maakunnista eniten Uudeltamaalta (yht. 240 712 hlöä, 19,47 % Uudenmaan yli 20-vuotiaista asukkaista). Samalla tosin Uudellamaalla on maakunnista eniten myös korkeakoulutettuja. Ilmiötä selittänee alueiden välisen polarisaation lisääntyminen. Tarkastelemme pian tarkemmin maahanmuuttoa, mutta myös osaltaan se sekä tiedon puute maahanmuuttajien koulutustaustasta voi selittää ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien suurehkoa määrää Uudellamaalla.

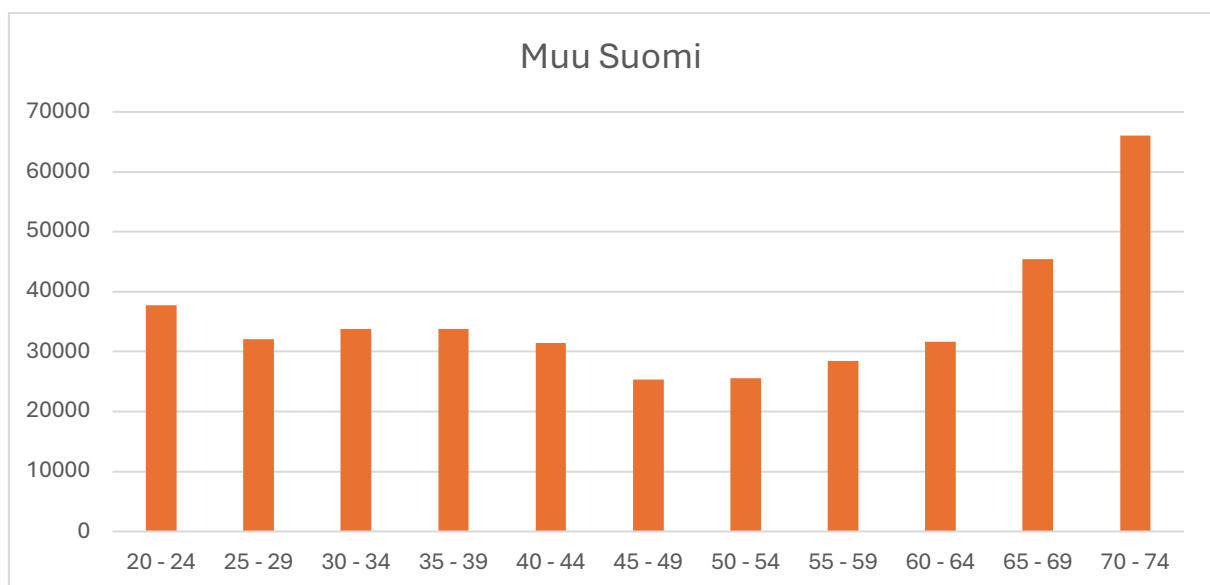
Ikäryhmien osalta tilastot osoittavat, että nuoremmissa ikäryhmissä (20–44-v) on enemmän ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevia kuin 45–64-vuotiaissa. Tämä näkyy lähes kaikissa maakunnissa. Myös tätä ilmiötä saattaa selittää maahanmuuttajien määrä, joka on suurempi nuoremmissa ikäryhmissä: ulkomailla suoritettut tutkinnot eivät välttämättä rekisteröidy tilastoihin. Toisaalta tänä päivänä opinnot Suomessa saattavat myös keskeytyä ja viivästyä entistä helpommin, ja osa siirtyneekin työelämään jo ennen tutkinnon loppuun suorittamista.

65–74-vuotiaiden keskuudessa on kuitenkin eniten ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevia kaikissa maakunnissa Uuttamaata lukuun ottamatta, kuten kuvioita 1 ja 2 vertailemalla voi havaita. Voidaan siis olettaa, että erityisesti 65–74-vuotiaiden joukossa on paljon niitä, jotka kaipaavat perustaitojen päivittämistä. Lisäksi 65–74-vuotiailla, joilla on perusasteen jälkeinen tutkinto, koulutuksesta voi olla kulunut jo pitkä aika, mikä saattaa lisätä tarvetta osaamisen päivittämiselle. Uudenmaan poikkeava trendi 65–74-vuotiaiden osalta muihin maakuntiin verrattuna saattaa selittyä sillä, että etenkin nuoremmissa ikäluokissa maahanmuuttajien määrä on kasvanut, eivätkä ulkomailla suoritettut tutkinnot välttämättä rekisteröidy tilastoihin.

KUVIO 1. Ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa oleva 20-vuotta täyttänyt väestö, Uusimaa. (Tilastokeskus: 15 vuotta täyttänyt väestö koulutusasteen, maakunnan, kunnan, sukupuolen ja ikäryhmän mukaan, 2007–2024)

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vkour/statfin_vkour_pxt_12bs.px/)

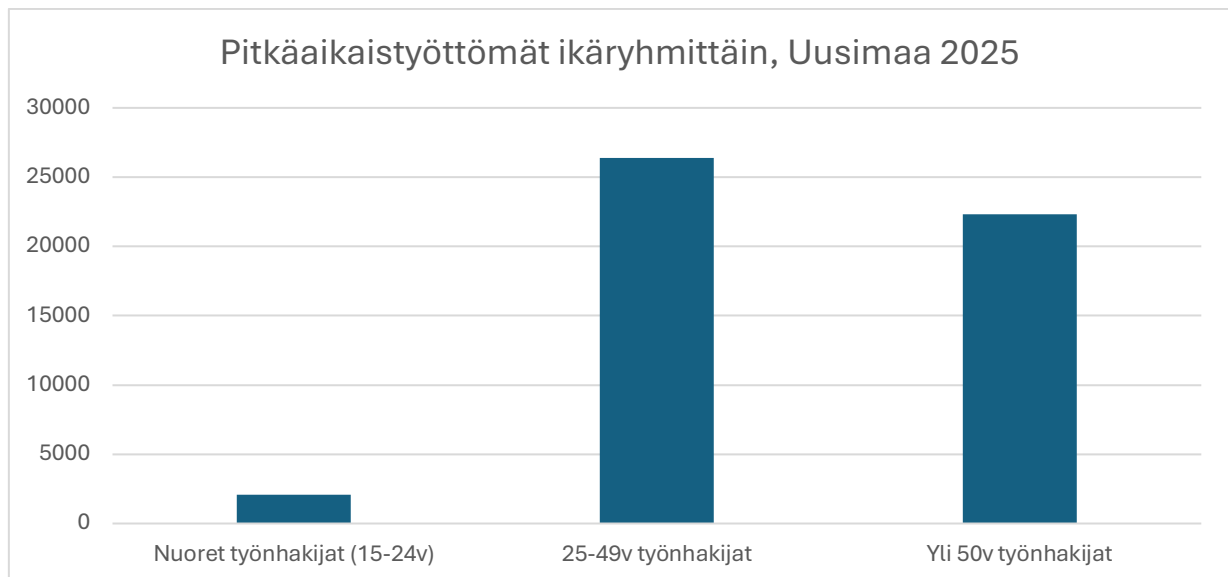
KUVIO 2. Ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa oleva 20-vuotta täyttänyt väestö ikäryhmittäin, Muu Suomi. (Tilastokeskus: 15 vuotta täyttänyt väestö koulutusasteen, maakunnan, kunnan, sukupuolen ja ikäryhmän mukaan, 2007–2024)

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vkour/statfin_vkour_pxt_12bs.px/)

Pitkäaikaistyöttömyys

Pitkäaikaistyöttömien osalta havaitaan, että koko maassa heitä on noin 129 tuhatta henkilöä, joista noin 51 tuhatta eli liki 40 % asuu Uudellamaalla (8/2025). Kuviosta 3 voi tarkastella uusimaalaisia pitkäaikaistyttömiä ikäryhmittäin: 25-49-vuotiaita pitkäaikaistyttömiä on hieman yli 26 tuhatta ja +50-vuotiaita reilu 22 tuhatta.

KUVIO 3. Pitkäaikaistyöttömät ikäryhmittäin, Uusimaa. (Tilastokeskus: Työttömät työnhakijat työttömyyden keston mukaan kk:n lopussa

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tyonv/statfin_tyonv_pxt_12ta.px/)

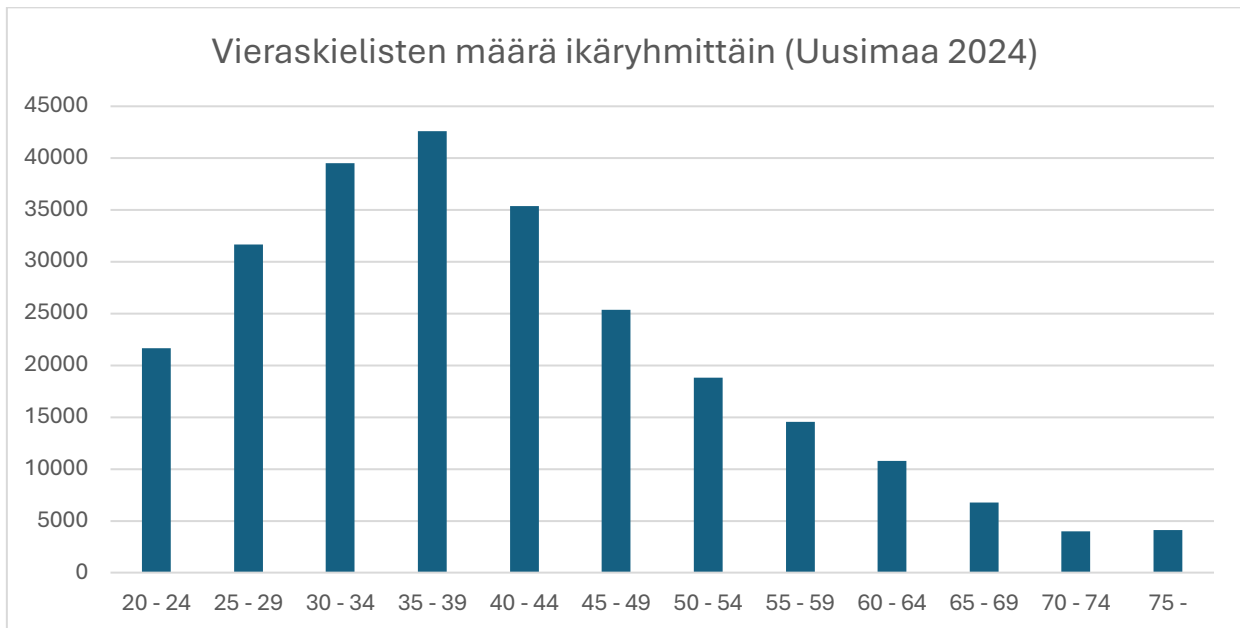
Maahanmuutto

Maahan muuttaneita tarkastellaan sekä vieraskielisten osuuksia että muuttoliikennettä havainnoimalla. Vieraskielisiä asuu eniten Uudellamaalla, jopa 55,45 % kaikista Suomen vieraskielisistä. Seuraavaksi eniten Suomen maakunnista vieraskielisiä on Varsinais-Suomessa (8,96 % kaikista vieraskielisistä) ja

Pirkanmaalla (6,73 % kaikista vieraskielisistä). Muiden maakuntien osuudet ovat huomattavasti pienempiä, 1–3 prosentin luokkaa. Sama trendi on havaittavissa, kun tarkastellaan ulkomailla syntyneiden maahanmuuttoa Suomeen maakunnittain.

Kuviosta 4 nähdään, että Uudellamaalla vieraskielisten määrä on suurin ikäryhmissä 30–34- ja 35–39-vuotiaat: samat ikäryhmät korostuvat myös kuviossa 1, jossa tarkastellaan ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien määrää Uudellamaalla. Vaikka emme tarkastelleet tilastollista yhteyttä näiden välillä, yhtenevä trendi saattaa viitata esimerkiksi siihen, että ulkomailla suoritettut tutkinnot eivät rekisteröidy suomalaisiin tilastoihin, mikä voi nostaa ilman perusasteen jälkeistä koulutusta olevien määrää juuri näissä ikäluokissa.

KUVIO 4. Vieraskielisten määrä ikäryhmittäin, Uusimaa. (Tilastokeskus: Kieli iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain, 1990-2024

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vaerak/statfin_vaerak_pxt_11r_l.px/)

Yhteenveto ja peilaus tutkimuskirjallisuuteen

Yhteenvetona voidaan todeta, että aliedustettuihin ryhmiin (ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat, pitkäaikaistyöttömät, maahan muuttaneet) kuuluvien osuus korostuu erityisesti Uudellamaalla, jossa suurin osa koko väestöstä asuu. Siksi koemme, että olisi perusteltua kohdistaa lähitoteutuksella toteutettavia osaamismerkkikoulutuksia etenkin Uudenmaan alueelle.

Tutkimuskirjallisuuden mukaan liikunnan vapaaehtoistyössä, kuten seuratoiminnassa, on mukana koulutusryhmistä eniten korkeakoulutettuja ja korkeamman tulotason omaavia henkilöitä (ks. esim. Aarresola ym. 2019; Koski 2008, 303; Myllyniemi & Berg 2013, 86). Ammattiasemista seurojen vapaaehtoistoimintaan osallistuvat eniten alemmat toimihenkilöt, yrittäjät sekä johtavassa asemassa olevat tai ylemmät toimihenkilöt (Aarresola ym. 2019). Edellä mainitut seikat viittaavat siihen, että matalammin koulutetut, kuten ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat ovat aliedustettuja myös seuratoiminnassa, mikä voi osaltaan haastaa kohderyhmien tavoittamista koulutustoimintaamme.

Tutkimustietoa maahanmuuttajataustaisten osuuksista seuratoimijoina on varsin vähän (Berg 2016, 81), joskin tiedetään, että maahanmuuttajat osallistuvat ylipäänsä vapaaehtoistoimintaan kantaväestöä vähemmän (Kansalaisareena 2019). Myöskään juuri pitkäaikaistyöttömien osuutta seuratoimijoina ei ole suoranaisesti tutkittu, mutta esimerkiksi Koski (2000) on havainnut tutkimuksessaan, että työttömät osallistuvat seuratoimintaan muita ryhmiä vähemmän. Myös muut tutkimukset viittaavat siihen, että työttömien osuus seuratoimijoina on muita ryhmiä vähäisempi: esimerkiksi alle 20 000 € vuodessa ansaitsevia on seurojen vapaaehtoisina vain 6,6 prosenttia, joka on selvästi pienempi osuus verrattuna muihin tuloluokkiin (Aarresola ym. 2019).

Lisäksi on havaittu, että esimerkiksi työttömien ja vieraskielisten nuorten järjestökiinnitteisyys on muita väestöryhmiä vähäisempää (Aapola-Kari 2023, 99). Näin voimme tulkita, että maahanmuuttajat ja pitkäaikaistyöttömät ovat aliedustettuina seuratoiminnassa, mikä voi haastaa kohderyhmien tavoittamista koulutustoimintaamme. Seuratyö voisi tosin tarjota maahan muuttaneille ja työttömille mahdollisuuden esimerkiksi uusien taitojen oppimiseen, mikä edistäisi

yhteiskuntaan integroitumista ja työnhakua. Urheiluseuratoimintaan liittyvät osaamismerkkikoulutukset tukisivat tätä.

Mitä tulee ikääntyneisiin seuratoimijoihin, yli 65-vuotiaat ja eläkeläiset osallistuvat nuorempia ikäryhmiä vähemmän liikunta- ja urheiluseurojen vapaaehtoistoimintaan (Aarresola ym. 2019; Koski 2000), mikä tekee heistä aliedustetun ryhmän. Toisaalta väestön ja seuratoimijoiden ikääntyessä tilanne voi muuttua tulevina vuosina. Lisäksi on hyvä huomioida, että seuratoimijoiden enemmistö, kuten valmentajat, kuuluu tyypillisesti nuorempiin tai keski-ikäisiin ikäryhmiin, mutta sen sijaan hallitukset ja puheenjohtajisto koostuvat yleisemmin ikääntyvästä väestöstä (Koski 2000). Koska iäkkäämpien koulutuksesta voi olla kulunut jo aikaa ja yhteiskunta muuttuu jatkuvasti, on oletettavaa, että iäkkäämpien keskuudessa – esimerkiksi seurojen hallituksissa – voisi olla tarvetta osaamisen päivittämiselle.

Yhdistämällä tilasto- ja tutkimustietoa voidaan todeta, että seuratoimintaan osallistuminen ei jakaudu tasaisesti eri väestöryhmien kesken. Osa ryhmistä jää aliedustetuiksi. Voidaan kuitenkin olettaa, että aliedustettuihin ryhmiin kuuluvia seuratoimijoita on eniten Uudellamaalla, sillä alueella näiden ryhmien osuus väestöstä korostuu.

Selvitystyön johtopäätökset ja suositukset

Selvityksemme perusteella ehdotamme, että Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry tarjoaa koulutustoimintaa koko valtakunnan alueella, mutta kohdentaa lähikoulutustarjontaa erityisesti Uudenmaan alueelle. Lisäksi suosittelemme, että hankkeeseen liittyvän kyselyn avulla selvitetään, millaista koulutusta kohderyhmän edustajat kokevat tarvitsevänsä ja millä tavoin he toivovat sen toteutettavan.

Koska ryhmät ovat seuratoiminnassa aliedustettuja, heidän laaja tavoittamisensa hankkeen koulutustoimintaan voi olla haastavaa. Kohderyhmien tavoittamiseksi tulee panostaa esimerkiksi kohdennettuun viestintään ja erityisesti yhteistyöhön TUL:n seurojen kanssa.

Lähteet

Aapola-Kari, S. (2022). Vaihteleva vapaa-aika. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2023/05/FINAL_vapaa-aikatutkimus-2022-web.pdf

Aarresola, O., Itkonen H., Salmikangas, A-K. & Mäkinen, J. (2019). Liikunnan ja urheilun vapaaehtoistyö, osallistuminen ja jäsenyys. Teoksessa J. Mäkinen J. (toim.) Aikuisväestön liikunnan harrastaminen, vapaaehtoistyö ja osallistuminen 2018. KIHUn julkaisusarja, nro 67. https://www.urheilututkimukset.fi/media/urtu/julkaisut/2019_jar_aikuisvest_sel71_85829.pdf

Berg, P. (2016). Sukupuoli, yhteiskuntaluokka ja etnisyys lasten ja nuorten urheiluseura harrastuksissa. Teoksessa P. Berg & M. Kokkonen (toim.) Urheilun takapuoli: Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus liikunnassa ja urheilussa. Helsinki:Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 64–90.

Kansalaisareena. (2019). Miksi maahanmuuttajat eivät osallistu vapaaehtoistoimintaan? [Blogi]. <https://kansalaisareena.fi/miksi-maahanmuuttajat-eivat-osallistu-vapaaehtoistoimintaan/>

Koski, P. (2000). Liikunta kansalaisaktiivisuutena. Teoksessa H. Itkonen, J. Heikkala, K. Ilmanen & P. Koski (toim.) Liikunnan kansalaistoiminta – muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellinen seura. Liikuntatieteellisen seuran julkaisuja, 152, 40–55.

Koski, P. (2008). Liikunnan ja urheilun seuratoiminta nuorisotyönä. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perusteet, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 7, Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 299–319.

Myllyniemi, S., & Berg, P. (2013). Nuoria liikkeellä. Nuorten vapaa-aikatutkimus. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2025/10/Nuoria_liikkeella_verkko-3.pdf

Selvityksessä hyödynnetyt Tilastokeskuksen tietokannat:

Tilastokeskus: Kieli iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain, 1990-2024.

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vaerak/statfin_vaerak_pxt_11r_l.px/

Tilastokeskus: Työttömät työnhakijat työttömyyden keston mukaan kk:n lopussa.

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tyonv/statfin_tyonv_pxt_12ta.px/

Tilastokeskus: 15 vuotta täyttänyt väestö koulutusasteen, maakunnan, kunnan, sukupuolen ja ikäryhmän mukaan, 2007-2024.

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vkour/statfin_vkour_pxt_12bs.px/

Tilastokeskus: Maahanmuuttajataustaisten määrät ja osuudet alueittain, 1990-2023.

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/Maahanmuuttajat_ ja_kotoutuminen/Maahanmuuttajat_ ja_kotoutuminen_Maahanmuuttajat_ ja_kotoutuminen/maakoto_pxt_11vu.px/